

สารนิพนธ์

เรื่อง สตรีจีนในยุคราชวงศ์ถังที่ปรากฏบนภาพจิตรกรรม

โดย

นางสาวแพรวไพลิน บุรณะศิริ

รหัสนักศึกษา 05580614

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อสารนิพนธ์	สตรีจีนในยุคราชวงศ์ถังที่ปรากฏบนภาพจิตรกรรม
ผู้เขียน	นางสาวแพรวไพลิน บุรณะศิริ
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์สุพิชฌาย์ แสงสุขเอี่ยม
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่อง “สตรีจีนในยุคราชวงศ์ถังที่ปรากฏบนภาพจิตรกรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเครื่องแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถัง โดยศึกษาจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์การติดต่อค้าขายระหว่างจีนและต่างชาติ รวมทั้งศึกษารูปแบบการแต่งกายของสตรีจากผลงานจิตรกรรมที่พบในยุคราชวงศ์ถัง

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถังได้รับอิทธิพลจากประเทศในแถบตะวันออกกลางผ่านทางการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าบนเส้นทางสายไหม ทำให้จีนรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน และส่งผลให้รูปแบบการแต่งกายของสตรีชาวจีนในยุคราชวงศ์ถังแตกต่างไปจากยุคราชวงศ์ก่อนหน้า โดยเฉพาะในกลุ่มสตรีชนชั้นสูงของราชวงศ์ถังที่นิยมแต่งกายแบบชาวตะวันออกกลาง ทั้งนี้สิ่งของเครื่องใช้และเครื่องแต่งกายมักเป็นสิ่งที่ใช้ในการแสดงฐานะทางสังคม ซึ่งการแต่งกายตามแบบชาวตะวันออกกลางผู้มั่งคั่ง นับได้ว่าเป็นรูปแบบที่หรูหราและทันสมัยในขณะนั้น ซึ่งสามารถพบหลักฐานได้จากภาพจิตรกรรมประดับผนังสุสานของชนชั้นสูงและภาพเขียนเกี่ยวกับราชวงศ์

คำสำคัญ : จิตรกรรม, การแต่งกาย, สตรี, ราชวงศ์ถัง

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง “สตรีจีนในยุคราชวงศ์ถังที่ปรากฏบนภาพจิตรกรรม” เป็นส่วนหนึ่งของ
รายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

สารนิพนธ์ชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์
สุพิชฌาย์ แสงสุขเอี่ยม อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจน
การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จ
สมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อนๆ ที่
คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้
สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาด
ประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

แพรวไพลิน บุรณะศิริ

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญรูปภาพ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 เอกสารเกี่ยวกับศิลปะและจิตรกรรมจีน.....	4
2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จีน.....	5
2.3 เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะการแต่งกายในราชวงศ์ถัง.....	6
บทที่ 3 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	9
3.1 เส้นทางสายไหมในยุคราชวงศ์ถัง	9
3.2 เส้นทางการค้าของเงินในยุคราชวงศ์ถัง.....	10
3.3 การแพร่กระจายของวัฒนธรรมบนเส้นทางสายไหมสู่จีนในยุคราชวงศ์ถัง.....	10
3.4 การแต่งกายในช่วงยุคก่อนราชวงศ์ถัง.....	12
3.4.1 รูปแบบการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ใต้ราชวงศ์เหนือ.....	12
3.4.2 การแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถัง.....	14
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	18

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	
24	
บรรณานุกรม.....	26
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	27
แบบโอนลิขสิทธิ์สารนิพนธ์.....	28

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1	ประติมากรรมสตรีในยุคราชวงศ์ใต้-ราชวงศ์เหนือ.....	13
ภาพที่ 2	ภาพจิตรกรรมสตรีในยุคราชวงศ์ใต้-ราชวงศ์เหนือ.....	13
ภาพที่ 3	ภาพสตรีที่สวมชุดกระโปรงผ้าคลุมไหล่และประดับศีรษะด้วยดอกไม้.....	15
ภาพที่ 4	ภาพสตรีสวมใส่ชุดแบบหู้.....	17
ภาพที่ 5	ภาพวาดสตรีที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบของผู้ชาย.....	17
ภาพที่ 6	ภาพกลุ่มสาวรับใช้ในวังที่พบในสุสานของเจ้าหญิงหยงไถ.....	19
ภาพที่ 7	ภาพหญิงรับใช้ในวังที่พบในสุสานของเจ้าชายจางฮวย.....	19
ภาพที่ 8	รูปแบบการแต่งกายท่อนบนที่คลุมผ้าผืนใหญ่และรวบรวมกันไว้ที่แขน.....	20
ภาพที่ 9	ชุดกระโปรงที่ถูกขยับเอาไว้สูงขึ้น.....	20
ภาพที่ 10	ผู้หญิงที่กำลังชมการเล่นหมากล้อมที่พบในสุสานที่อัสตานา.....	21
ภาพที่ 11	ผู้หญิงที่ประดับศีรษะด้วยดอกไม้.....	22

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องและยาวนาน ภาพจิตรกรรมจีนที่มีมาตั้งแต่ยุคโบราณ ซึ่งมีคุณค่าในด้านต่างๆ ได้แก่ คุณค่าทางความงาม คุณค่าทางด้านเรื่องราวที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อของประเทศจีนที่มีมาตั้งแต่ยุคโบราณ และยังเป็นเครื่องมือที่ทำให้สามารถศึกษา ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศจีนที่ถูกบันทึกไว้และถูกถ่ายทอดผ่านการสร้างสรรค์งานจิตรกรรม โดยในการสร้างสรรค์ผลงาน จิตรกรจะแสดงออกตามความรู้สึกในแต่ละเหตุการณ์ต่างๆ หรือในแต่ละสังคม รวมถึงเป็นหลักฐานที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในราชวงศ์ถึงได้อย่างใกล้เคียงที่สุด ภาพจิตรกรรมจึงมีประโยชน์ทั้งด้านสุนทรียภาพ และเป็นหลักฐานที่สำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์

ในสมัยราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618-907) เป็นช่วงเวลาหนึ่งในประวัติศาสตร์จีน ที่จีนมีสถานะความสำคัญเป็นที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงต้นราชวงศ์ ซึ่งประสบความสำเร็จในการสร้างกลไกการปกครองที่มีประสิทธิภาพ และเสถียรภาพอย่างทั่วถึงในราชอาณาจักร และมีความเจริญรุ่งเรืองในทุกๆด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วรรณคดี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จนได้รับการยกย่องว่าเป็นยุคทองสมัยหนึ่งของจีน (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2536: 141)

การติดต่อทางการค้าและความสัมพันธ์กับนานาประเทศในสมัยราชวงศ์ถังส่วนใหญ่เกิดขึ้นในการติดต่อการค้าบนเส้นทางสายไหมที่มีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นของจีนเมื่อ 100 ปีก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งถูกใช้เป็นเส้นทางการค้าจากจีนไปสู่ประเทศตะวันตก โดยผ่านจากอัฟกานิสถาน อุซเบกิสถาน อิหร่าน ไปจนถึงเมือง อเล็กซานเดรียของอียิปต์ในปัจจุบัน และอีกเส้นทางหนึ่งผ่านปากีสถาน และเมืองคาบูลของอัฟกานิสถานซึ่งสามารถเดินทางไปยังอ่าวเปอร์เซีย และหลังจากนั้นสามารถเดินทางต่อผ่านทางเรือไปถึงกรุงโรมได้

เส้นทางสายไหมแต่เดิมมีผ้าไหมเป็นสินค้าที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนสินค้า ต่อมาเส้นทางสายไหมในยุคราชวงศ์ถังได้รับการพัฒนาจนมีความเจริญเป็นอย่างมาก จนเกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าที่หลากหลาย เช่น นกและสัตว์แปลกประหลาด เพชรพลอย เครื่องหอม เครื่องกระจก เหรียญเงิน เหรียญทองของตะวันตก (Harmatta, 1979: 165) ตลอดจนการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการเผย

แต่ศาสนา นอกจากนี้ยังมีชาวตะวันตกที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศจีนสมัยราชวงศ์ถังในหลายเมืองเช่น กวางโจว ฉวนโจว หยางโจว และหงโจว ซึ่งชาวอาหรับเหล่านี้ไม่เพียงแต่ค้าขายสินค้าแต่ยังเผยแผ่ศาสนาอิสลามในจีนด้วย (Theobald, 2017)

ทำให้วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร เครื่องนุ่งห่มแบบอาหรับ-เปอร์เซียแพร่เข้ามาสู่จีนในขณะเดียวกัน สินค้าและเทคโนโลยีต่างๆของจีน เช่น ไหม ผ้าไหม การเลี้ยงไหม เทคนิคการทำกระดาษ การพิมพ์ การผลิตเครื่องเงิน เครื่องเคลือบดินเผา ดินระเบิดและเคมีทิก แพร่กระจายไปสู่ที่ต่าง ๆ ผ่านเส้นทางสายไหม ซึ่งได้สร้างคุณประโยชน์สำคัญต่ออารยธรรมโลก เส้นทางสายไหมไม่ได้เป็นเพียงเส้นทาง การติดต่อการค้าระหว่างประเทศต่างๆ แต่ยังทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนผสมผสานทางวัฒนธรรมแก่กัน

ผลของการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมบนเส้นทางสายไหมนอกจากเรื่องของศาสนาแล้ว ความนิยมในการแต่งกายของผู้คนในสมัยราชวงศ์ถังก็อาจจะได้รับอิทธิพลมากจากการติดต่อกับค้าขายและการเจริญสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศด้วย โดยเฉพาะเมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ 6-8 ค่านิยมในการแต่งกายของสตรีในเมืองฉางอันและลั่วหยางที่เป็นเมืองหลวงในสมัยราชวงศ์ถังได้เปลี่ยนจากเดิม ซึ่งเป็นผลมาจากการติดต่อกับค้าขายและรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาผ่านเส้นทางการค้า

ลักษณะการแต่งกายและค่านิยมในความงามของสตรีจีนมีความแตกต่างกันในแต่ละสมัย โดยจะเห็นได้จาก ภาพสตรีที่ปรากฏในผลงานจิตรกรรมจีนโบราณในแต่ละสมัย ที่บรรยายถึงความ เป็นอยู่ของสตรีจีนในยุคโบราณ ทำให้สามารถทราบถึงวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของสตรีจีนในยุคนั้นๆ (Khan Academy, 2018) ภาพจิตรกรรมที่พบในแต่ละยุคจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่ทำให้สามารถศึกษาประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของผู้คน ตลอดจนค่านิยมในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษาลักษณะและอิทธิพลที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายของสตรีจีนในสมัยราชวงศ์ถังผ่านงานจิตรกรรม

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเครื่องแต่งกายของสตรีในสมัยราชวงศ์ถัง

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ภาพสตรีที่ปรากฏในงานจิตรกรรมสมัยราชวงศ์ถัง

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 ทำให้มีความเข้าใจและทราบถึงลักษณะการแต่งกายของสตรีในสมัยราชวงศ์ถัง
- 1.4.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเครื่องแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถัง

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

- 1.5.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและจิตรกรรมจีน
- 1.5.2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จีน
- 1.5.3 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการแต่งกายสมัยราชวงศ์ถัง
- 1.5.4 ศึกษารูปแบบและปัจจัยที่ทำให้เครื่องแต่งกายสตรีจีนสมัยราชวงศ์ถังเกิดความเปลี่ยนแปลง
- 1.5.5 วิเคราะห์ข้อมูล
- 1.5.6 สรุปผลการวิจัย
- 1.5.7 จัดทำรายงานวิจัยสมบูรณ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเครื่องแต่งกายของสตรีในสมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งผู้วิจัยศึกษาเอกสารและนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของศิลปะจิตรกรรมจีน
2. เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จีนสมัยราชวงศ์ถัง
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อระหว่างจีนและต่างชาติ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการแต่งกายในสมัยราชวงศ์ถัง

2.1 เอกสารเกี่ยวกับศิลปะและจิตรกรรมจีน

พิระพงษ์ กุลพิศาล (2531) เขียนหนังสือเรื่อง “มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ” กล่าวถึง องค์ประกอบของศิลปะ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าองค์ประกอบของการออกแบบว่า เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ศิลปินจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงองค์ประกอบของศิลปะ เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นส่วนในการแสดงออกทางความรู้สึกและความคิดจินตนาการของตนเอง องค์ประกอบของศิลปะที่สำคัญประกอบด้วย 1.เส้น (Line) 2.สี (Color) 3.ลักษณะผิว (Texture) 4.รูปร่างรูปทรง (Shape and Form) 5.พื้นที่และช่องไฟ (Space) และการที่จะดูงานทัศนศิลป์ให้เข้าใจและมีความเพลิดเพลินได้นั้น ต้องรู้จักแยกแยะองค์ประกอบของผลงานศิลปะให้ได้

สุชาติ เถาทอง (2536) เขียนหนังสือเรื่อง “หลักการทัศนศิลป์” กล่าวถึง องค์ประกอบของโครงสร้างทางทัศนศิลป์ ว่าเป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างสรรค์และพิจารณางานศิลปะว่ามีความงามและความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โครงสร้างทางทัศนศิลป์ประกอบด้วย ดุลยภาพ (Balance) สัดส่วน(Proportion) ความกลมกลืน (Harmony) ช่วงจังหวะ (Rhythm) และจุดเด่นของงานศิลปะ (Dominance) แต่หลักการของโครงสร้างทางทัศนศิลป์เหล่านี้ไม่ได้เป็นกฎเกณฑ์ตายตัวที่จะต้องปฏิบัติตามทุกกรณี เพราะการจัดการและการสร้างสรรค์เป็นการแก้ปัญหา ซึ่งอาจต้องดัดแปลงปรับปรุงเพื่อให้ผลงานมีความเป็นเอกภาพมากที่สุด โครงสร้างทางทัศนศิลป์มีความจำเป็นสำหรับผู้ศึกษาทางด้านศิลปะ เพราะจะทำให้เข้าใจวิธีการจัดภาพและสร้างสรรค์ภาพที่เหมาะสม

กำจร สุนพงษ์ศรี (2536) เขียนหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์ศิลปะจีน” กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของศิลปะจีนตั้งแต่ในยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคการสถาปนาประเทศเป็น

สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยได้กล่าวถึงศิลปะของจีนที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุค เริ่มต้นจากการกล่าวถึง ลักษณะพิเศษของประวัติศาสตร์ศิลปะจีน เช่นประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องยาวนานกว่าชนชาติอื่นในโลก กล่าวถึง ประวัติศาสตร์และศิลปะจีนในสมัยราชวงศ์ถัง ที่เป็นยุคที่กล่าวได้ว่าเป็นยุคที่มีความเจริญที่สุดในประวัติศาสตร์โลก ซึ่งประกอบไปด้วยความเจริญทางด้านศิลปะวิทยาการ เศรษฐกิจ การค้าขายกับชาวต่างชาติ และความเจริญทางการทหาร และมีการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาซึ่งต่อมาเมื่ออิทธิพลในงานศิลปะในสมัยราชวงศ์ถังอีกด้วย ในสมัยราชวงศ์ถังยังมีจิตรกรที่มีชื่อเสียงอย่าง โจ้วฝิง (Chou Fang) ที่มีชื่อเสียงในด้านการวาดภาพเหล่านางสนมหรือหญิงสาววัง Yang Qi (2558) เขียนหนังสือเรื่อง “Yiben jiu tong zhong guo mei shu” รวบรวมภาพจิตรกรรมจีนโบราณตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคใกล้กับปัจจุบัน พร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนวิวัฒนาการของภาพเขียน และอธิบายฉากของภาพทุกยุคได้อย่างละเอียด

China Online Museum (2561) ในสมัยราชวงศ์ถังได้สร้างรัฐที่มีความมั่นคงและเป็นรัฐที่รุ่งเรืองที่สุดในประวัติศาสตร์จีน จีนในสมัยราชวงศ์ถังได้ขยายอาณาเขตไปอย่างกว้างขวางจนถึงบริเวณเอเชียกลางที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของจีนในระยะหนึ่งและต้องส่งเครื่องบรรณาการไปยังจีน นอกจากนี้อิทธิพลทางวัฒนธรรมของจีนยังได้แพร่ไปยังญี่ปุ่นและเกาหลีอีกด้วย เมืองฉางอันกลายเป็นเมืองที่มีความยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก และเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยชาวต่างชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนาที่หลากหลายซึ่งสะท้อนออกมาจากงานศิลปะในสมัยนี้ การให้ความอุปถัมภ์ด้านศิลปะของราชวงศ์สุ่ยและราชวงศ์ถังเป็นที่ดึงดูดแก่จิตรกรจากทั่วอาณาจักร ในช่วงราชวงศ์ถังจึงมีจิตรกรและงานศิลปะที่มีชื่อเสียงอยู่มาก เช่น Yan Liben ที่มีชื่อเสียงด้านการวาดภาพเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่สำคัญในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งภาพคนต่างชาติและสิ่งมีชีวิตแปลกๆ Wu Daozi เป็นจิตรกรที่ไม่เพียงแต่ทำงานในราชสำนักเท่านั้น แต่ยังชื่นชอบการวาดภาพฝาผนัง โดยพบงานศิลปะมากกว่า 300 ชิ้นที่เป็นภาพวาดฝาผนังวัดในเมืองลั่วหยางและเมืองฉางอัน และยังมีชื่อเสียงด้านการวาดภาพพุทธรูปจีน นอกจากนี้ในสมัยราชวงศ์ถังยังมีจิตรกรที่สำคัญอีกหลายคนเช่น Zhou Fang, Zhang Xuan, Han Gan, Zhan Ziqian, Li Sixun, Li Zhaodao, Wang Wei และ Zhang Zao

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จีน

เพ็ชรี สุมิตร (2545) เขียนบทความเรื่อง “เส้นทางสายไหม” กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของเส้นทางสายไหมและเส้นทางการเดินขบวนสินค้าจากประเทศทางฝั่งตะวันตกไปยังประเทศจีนและจากประเทศจีนสู่ดินแดนตะวันตก

Encyclopædia Iranica (2549) เขียนบทความเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเปอร์เซีย (อิหร่านในปัจจุบัน) ไว้ว่า จากบันทึกสมัยราชวงศ์ฮั่นของฉางเชียน ได้ระบุถึงการทูตที่เข้มข้นและการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้าบนเส้นทางสายไหมของจีนและอิหร่าน ที่มี

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเงินมาก ความสัมพันธ์เหล่านี้ขาดหายไปในช่วงสงครามกลางเมืองในตอนท้ายของราชวงศ์ฮั่นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 1 แต่ก็กลับคืนสู่ปกติอีกไม่กี่ปีหลังจากนั้น การติดต่อทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างจีนและอิหร่านเป็นความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสองอาณาจักรใหญ่หลังจากที่จีนเปิดเส้นทางสู่ตะวันตกในศตวรรษที่ 2 การกิจทางการทูตจึงกลายมาเป็นส่วนสำคัญในความสัมพันธ์ทางการค้า ไม่ใช่เพียงเพราะเพื่อเป็นการส่งเครื่องบรรณาการไปยังจีน แต่ยังเป็นผลประโยชน์ต่อการค้าขายของภาคเอกชนที่จะได้รับอนุญาตหลังจากนั้น ในด้านการค้าที่เป็นประโยชน์กับจีน จากการสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจีนกับอิหร่านทำให้จีน หลังจากการกลับมาจากซอกเดีย ของฉางเซียน ทำให้ลูกชายจากครอบครัวที่ยากจนในจีนถูกกระตุ้นให้เดินทางไปสู่ตะวันตกเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากการค้า นอกจากนี้ในยุคราชวงศ์ฮั่น พ่อค้ายังมีบทบาทสำคัญโดยมีส่วนเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการปฏิบัติการทางทหารเพื่อควบคุมบริเวณภาคตะวันตกของประเทศ และในช่วงท้ายชาวต่างชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวอิหร่าน ได้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและควบคุมการค้าขายทางบกจากประเทศจีนทั่วเอเชียกลาง

Ulrich Theobald (2554) เขียนบทความเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จีนสมัยราชวงศ์ถังไว้ว่า ราชวงศ์ถัง (618-907) เป็นราชวงศ์ที่ยิ่งใหญ่เป็นอันดับสองในประวัติศาสตร์จีนที่สามารถรวบรวมอาณาเขตกว้างใหญ่ให้เป็นปึกแผ่นและสามารถแพร่กระจายวัฒนธรรม ไปสู่อาณาจักรรอบข้าง นอกจากนี้จีนในสมัยราชวงศ์ถังยังสามารถซึมซับและนำเอาวัฒนธรรมของรัฐและชนเผ่าใกล้เคียงมาปรับใช้ในอาณาจักรของตนเอง ชนชั้นสูงในสมัยราชวงศ์ถังส่วนใหญ่แล้วเป็นชาวตะวันออกกลาง โดยเฉพาะชาวตุรกี ชาวซอกเดียและชาวเปอร์เซีย ซึ่งแต่เดิมเป็นพ่อค้าที่เข้ามาทำการติดต่อค้าขายในเมืองฉางอัน ในสมัยราชวงศ์ถังมีการดำเนินการติดต่อการค้าทั้งของรัฐและเอกชนกับหลายพื้นที่ในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่อมาในยุคการปกครองของจักรพรรดิ ถังไท่จง ได้ระดมกองทัพเพื่อต่อสู้กับตุรกีและเกาหลีเพื่อพิชิตดินแดนทางด้านตะวันตก ซึ่งเป็นการเข้าถึงดินแดนตะวันตกและเส้นทางการค้าบนเส้นทางสายไหม ที่อนุญาตให้มีการเดินทางและติดต่อค้าขายได้อย่างเสรี

Ulrich Theobald (2554) เขียนบทความเกี่ยวกับชาวอาหรับและชาวเปอร์เซียในประวัติศาสตร์จีนไว้ว่า ชาวอาหรับและชาวเปอร์เซียมีชื่อเรียกภาษาจีนครั้งแรกในยุคราชวงศ์ถังว่า “ตัวซือ” โดยทั่วไป “ตัวซือ” มักจะใช้เรียกชาวอาหรับและเปอร์เซียที่นับถือมุสลิม ที่เข้ามาทำการติดต่อค้าขายในจีน รวมทั้งกล่าวถึงการทำสงครามและการติดต่อสร้างสัมพันธ์ไมตรี ระหว่างจีนและชาวอาหรับ โดยเริ่มแรกจีนและอาหรับไม่ได้ทำการติดต่อค้าขายกันโดยตรงแต่เริ่มจากการทำสงครามซึ่งจีนเป็นฝ่ายแพ้ ทำให้สูญเสียเชลยจำนวนมากให้แก่อาหรับ เป็นผลทำให้ช่างฝีมือ ช่างเหล็กและจิตรกรชาวจีนที่ตกเป็นเชลย กลายเป็นผู้เผยแพร่เทคนิคงานฝีมือและลวดลายศิลปะแบบจีนให้เป็นที่แพร่หลายในธุรกิจการค้างานหัตถกรรม ต่อมาในศตวรรษที่ 10 มีพ่อค้าชาวอาหรับเปอร์เซียเข้าไป

อาศัยในบริเวณพื้นที่ต่างๆของประเทศจีนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งชาวอาหรับเหล่านี้ไม่เพียงแต่เข้าไปทำการติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า แต่ยังนำศาสนาอิสลามเข้าไปเผยแพร่อีกด้วย

2.3 เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะการแต่งกายในราชวงศ์ถัง

BuYun Chen (2556) ได้ศึกษารูปแบบเครื่องแต่งกายในสมัยราชวงศ์ถัง และพบว่าในช่วงยุคราชวงศ์ถัง มีการสร้างระบบค่านิยมแบบใหม่ที่บ่งบอกถึงการสะสมเพิ่มพูนความมั่งคั่งและความล้ำสมัยในสิ่งที่เรียกว่าแฟชั่น ความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้นของบรรดาผู้ดีชั้นสูงในราชวงศ์ถังนั้นเปรียบได้กับการลงทุนกับเสื้อผ้าที่เต็มไปด้วยนัยยะใหม่ๆ เหล่าปัญญาชนมองเห็นถึงการทำกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่เพิ่มขึ้นและการเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคมเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมที่ไม่มั่นคง พวกเขาพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของความสับสนในวงการแฟชั่น สำหรับพวกเขาแล้ว ปัญหาการพัฒนาต่างๆ รวมถึงวิกฤตการณ์ในรัฐบาลกลาง ความหวาดระแวงในอำนาจทหารใหม่และกลุ่มชนชั้นสูง และความวิตกกังวลเกี่ยวกับสิ่งไร้ค่าและความล้ำสมัย ทั้งหมดนี้ต่างถูกจัดอยู่ภายใต้การเปรียบเทียบของการแต่งกายที่ทันสมัย เสี่ยงวิพากษ์วิจารณ์ในความปรารถนาที่จะเป็นปัจจุบัน ของเหล่าปัญญาชนนั้นเผยให้เห็นถึงช่องว่างแฟชั่นสำคัญๆที่มีอยู่ในราชอาณาจักร ซึ่งช่องว่างที่ว่านั้นถูกเจาะจงไปที่แฟชั่นของผู้หญิง

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ศึกษาเกี่ยวกับแฟชั่นในเชิงระบบแนวปฏิบัติทางสังคมที่ถูกควบคุมโดยความสัมพันธ์ทางวัตถุ หรือก็คือระบบที่เป็นส่วนหนึ่งของเพศ และร่างกาย ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นว่าแนวคิดในเรื่องของแฟชั่นนี้คือวิธีที่ดีที่สุดในการทำความเข้าใจกระบวนการต่างๆ ผ่านการแข่งขันช่วงชิงสถานะและตัวตนที่แท้จริงในหมู่ชนชั้นสูงที่ค่อยๆแยกออกจากระบบการจัดอันดับชนชั้นอย่างเป็นทางการ ในช่วงปลายศตวรรษที่แปดและเก้า สถานภาพที่ไม่มั่นคงทำให้เกิดความแปลกใหม่ที่จากการสวมใส่เสื้อผ้าธรรมดาๆได้กลายมาเป็นวัตถุที่บ่งบอกถึงสถานภาพของแต่ละคน ความหลักแหลมในการแต่งตัวได้กลายเป็นเวทีสำหรับการป่าวประกาศถึงอำนาจและความร่ำรวยของเหล่าขุนนาง ทหารใหม่และกลุ่มชนชั้นสูง

จุดประสงค์หลักในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้คือ ทำความเข้าใจว่าแฟชั่นส่งผลต่อระบบการจัดระเบียบโลกใหม่ในรัชสมัยราชวงศ์ถังอย่างไร ในช่วงศตวรรษที่เก้า การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองในราชวงศ์ถังทำให้ความรุ่งเรืองของเหล่าชนชั้นสูงสมัยใหม่ถูกขับเคลื่อนไปด้วยผ้าไหมที่หรูหราแทนระเบียบสัญลักษณ์แบบเดิม ผู้จัดทำอ้างว่าแฟชั่นที่เกิดขึ้นมานั้นมีความเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับการพัฒนาอุตสาหกรรมผ้าไหม ที่ไม่เพียงแต่บรรลุถึงระดับการผลิตสูงสุดในช่วงเวลานี้เท่านั้น แต่ยังมีการผลิตสิ่งทอต่างๆที่มีดีไซน์ซ้ำซ้อนและไม่เคยมีมาก่อนอีกด้วย การสร้างโรงงานผ้าไหมแบบส่วนตัวที่เฟื่องฟูขึ้นในช่วงครึ่งหลังของรัชสมัยราชวงศ์ถัง ทำให้มีผ้าไหมถูกผลิตออกมามากขึ้นเพื่อเหล่าทหารใหม่และชนชั้นสูง ในฐานะผู้อุปโภคผ้าไหมรูปแบบใหม่ๆ กลุ่มชนชั้นสูงเป็นผู้ผลักดันอุตสาหกรรมผ้าไหมด้วยแฟชั่นของพวกเขา เศรษฐกิจผ้าไหมใหม่ถูกนำ

เปรียบเทียบเป็นตัวละครในวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างมากในศตวรรษที่เก้า หรือก็คือ เด็กสาว ทอผ้าฐานะยากจนที่เป็นทาสในโรงงานไหมซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเสียหายที่เกิดจากการบริโภค อุปโภคความฟุ่มเฟือยที่มากเกินไป จากการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยพบว่า ประวัติศาสตร์แฟชั่น ของราชวงศ์ถังทำหน้าที่สำคัญในวิถีการทำงานของรัฐในราชวงศ์ถัง ซึ่งแสดงถึงชีวิตความเป็นอยู่ของ ผู้หญิงในยุคก่อนสมัยใหม่ รวมถึงการสร้างเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมในระหว่างช่วงยุคสมัย ของประวัติศาสตร์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมออย่างไร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้จัดทำใช้วิธีการวิจัย แบบสหวิทยาการที่ได้รับความรู้มาจากด้านประวัติศาสตร์ทางเศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ศิลปะ วรรณกรรมและเทคโนโลยีสิ่งทอ

Khan Academy (2561) เขียนบทความเกี่ยวกับการประดับดอกไม้บนศีรษะของ สตรีในสมัยราชวงศ์ถัง ที่ปรากฏบนงานจิตรกรรมของ Zhou Fang ภายใต้การเมืองที่มั่นคง ความ เจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ทำให้การวาดภาพสาวงามเป็นรูปแบบที่มีความนิยมสูงและ ประสบความสำเร็จอย่างมากในสมัยราชวงศ์ถัง Zhou Fang เป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงในการวาดภาพ สตรี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาพของสาวงามสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับอุดมคติของความงามของ ผู้หญิงและประเพณีทางสังคมของราชวงศ์ถังได้ ในราชวงศ์ถังร่างกายที่ยั่ววนเป็นตัวแทนอุดมคติ ความงามของผู้หญิง ภาพวาดสตรีของ Zhou Fang มีลักษณะเป็นสตรีที่มีใบหน้ากลมและร่างอวบ อ้วน คิ้ววาดเป็นทรงคล้ายปีกผีเสื้อและมีดวงตาเรียวยาว จมูกโด่ง และริมฝีปากเล็ก ๆ รูปทรงเซอร์รี่ ม้วนผมสูงและพร้อมทั้งประดับด้วยดอกไม้และเครื่องประดับทอง ซึ่งเป็นรูปแบบการแต่งกายที่ ทันสมัยมากในขณะนั้น ภายใต้ภาพจิตรกรรมของ Zhou Fang รูปร่างที่อุดมสมบูรณ์ ผิวขาววาว เครื่องแต่งกายที่โดดเด่นและเครื่องประดับที่หรูหราของสตรี แสดงให้เห็นถึงความพิเศษของความงาม และความฟุ่มเฟือยที่เกี่ยวข้องกับสตรีชั้นสูงในราชวงศ์ถัง ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงรูปแบบความ งามของสตรีที่กว้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง

China Culture (2562) เขียนบทความเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายของสตรีในยุคราชได้- ราชวงศ์เหนือและรูปแบบการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถังว่ามีทั้งหมด 3 ประเภทได้แก่ หมวกวิน หูฟู และการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบผู้ชาย

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบแนวทางการวิเคราะห์งาน ทัศนศิลป์ว่าต้องพิจารณาจาก องค์ประกอบขององค์ประกอบของศิลปะที่สำคัญ เช่น เส้น สี ลักษณะ ผิว รูปร่างรูปทรง และพื้นที่และช่องไฟ เช่นแนวคิดของ พีระพงษ์ กุลพิศาล (2531) การจัดการและ การสร้างสรรค์งานศิลปะไม่ได้มีกฎเกณฑ์ตายตัวที่จะต้องปฏิบัติตามทุกกรณี แต่เป็นการแก้ปัญหาที่ อาจต้องดัดแปลงปรับปรุงเพื่อให้ผลงานมีความเป็นเอกภาพมากที่สุด เช่นแนวคิดของ สุชาติ เกาทอง (2536)

ส่วนเอกสารเกี่ยวกับจิตรกรรมจีนพบว่า ประวัติศาสตร์ศิลปะจีนมีความเป็นมาที่ต่อเนื่องและยาวนาน และยังมีความโดดเด่นที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย ศิลปะจีนในสมัยราชวงศ์ถังได้รับอิทธิพลมาจากการติดต่อค้าขายกับชาวต่างประเทศผ่านการค้าบนเส้นทางสายไหมส่งผลให้วัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมและงานศิลปะจีนในสมัยนั้น โดยเฉพาะวัฒนธรรมของชาวอาหรับ เช่น แนวคิดของ กัจจกร สุนพงษ์ศรี (2536) ผู้วิจัยพบว่าการเมืองที่มั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในสมัยราชวงศ์ถังส่งผลต่อการให้ความอุปถัมภ์งานศิลปะและทำให้ในสมัยราชวงศ์ถังมีศิลปินที่สำคัญและผลงานจิตรกรรมที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จีน ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงผลจากการเปิดเส้นทางสู่ตะวันตกและการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างจีนและต่างชาติผ่านทางการค้าบนเส้นทางสายไหม ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่วัฒนธรรมระหว่างจีนและกลุ่มประเทศตะวันตก ทำให้จีนรับเอาวัฒนธรรมจากต่างประเทศมาปรับใช้จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอย่างกว้างขวางในหลายๆด้าน

นอกจากนี้การทบทวนเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะการแต่งกายในราชวงศ์ถัง ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าแฟชั่นการแต่งกายและภาพวาดสาวงามนั้นมีความสำคัญเกี่ยวกับการเมืองในสมัยราชวงศ์ถังอันเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศแถบตะวันตก ซึ่งเป็นตัวแสดงสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงอุดมคติ และความเป็นอยู่ของสตรีในสมัยนั้น

บทที่ 3

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง “สตรีจีนยุคราชวงศ์ถังที่ปรากฏบนภาพจิตรกรรม” ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่วิจัยมานำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เส้นทางสายไหมในยุคราชวงศ์ถัง
2. เส้นทางการค้าของจีนในยุคราชวงศ์ถัง
3. การแพร่กระจายของวัฒนธรรมบนเส้นทางสายไหมสู่จีนในยุคราชวงศ์ถัง
5. รูปแบบการแต่งกายของสตรีในช่วงยุคก่อนราชวงศ์ถัง
6. รูปแบบการแต่งกายของสตรีในช่วงยุคราชวงศ์ถัง

3.1 เส้นทางสายไหมในยุคราชวงศ์ถัง

การค้าบนเส้นทางสายไหมยุคราชวงศ์ถังมีความแข็งแกร่ง และมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางความคิด รูปแบบศิลปะ และส่งผลต่อการนับถือศาสนาในยุคราชวงศ์ถัง (A.D. 618-907) เนื่องจากความสำเร็จของกองกำลังทหารในยุคราชวงศ์ถัง ทำให้การแลกเปลี่ยนการค้าบนเส้นทางสายไหมในยุคนี้เป็นไปอย่างกว้างขวางและมั่นคง และเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญที่เชื่อมโยงจีนเข้ากับประเทศในแถบตะวันออกกลางเช่น อาหรับ เปอร์เซีย และประเทศในเอเชียใต้เช่น อินเดีย นอกจากนี้ยังมีท่าเรือในเมืองทางตอนใต้คือ กว่างโจวที่เป็นเส้นทางการเดินเรือจากจีนไปสู่อินเดีย และจากอ่าวเปอร์เซียไปสู่ ทางฝั่งตะวันออกของแอฟริกา มีสินค้าแลกเปลี่ยนที่สำคัญคือ สิ่งทอ เครื่องโลหะ และเซรามิก ซึ่งการแลกเปลี่ยนสินค้าเหล่านี้ได้สร้างแรงบันดาลใจให้ช่างฝีมือในยุคราชวงศ์ถังทดลองเทคนิคการออกแบบ และรูปแบบศิลปะที่แปลกใหม่

การค้าขายบนเส้นทางสายไหมมีแรงขับเคลื่อนมาจากความต้องการแลกเปลี่ยนเอาสินค้าที่มีความแปลกใหม่ และสินค้าหรูหรา และจีนยังเปิดรับพ่อค้าชาวต่างชาติด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับยุคราชวงศ์ก่อนหน้าแล้ว ผู้ปกครองในยุคราชวงศ์ถังมีความเข้าใจที่ดีกว่าในด้านของประสบการณ์ในการรับเอาแนวคิดและรูปแบบศิลปะ ของชาวต่างชาติมาปรับใช้ในสังคมจีน บ่อยครั้งที่รูปแบบและลวดลายถูกดัดแปลงจากสื่อศิลปะหนึ่งไปสู่สื่อหนึ่ง ในกระบวนการของการผสมผสานทางวัฒนธรรมนี้ ทำให้ศิลปะของจีนกลายมาเป็นรูปแบบที่เป็นสากลอย่างแท้จริง

3.2 เส้นทางการค้าของเงินในยุคราชวงศ์ถัง

แต่เดิมเส้นทางสายไหมถูกชาวจีนเรียกว่าเส้นทางไปตะวันตก เพราะเป็นเส้นทางที่ผู้คนใช้ในการสัญจรไปยังดินแดนทางด้านตะวันตกของจีน เส้นทางสายไหมสามารถแยกไปได้สามทาง และจะไปสิ้นสุดเส้นทางในประเทศต่างๆ เช่น อาณาจักรโรมันตะวันออก อินเดีย และ อิหร่าน โดยเส้นทางสายไหมเส้นที่ยาวที่สุดนั้นสิ้นสุดที่ กรุงโรมและกรุงคอนสแตนติโนเปิล ซึ่งอยู่ในอาณาจักรโรมันตะวันออก (สมศรี สุกุมลนันทน์, 2521: 13)

การเดินทางบนเส้นทางสายไหมนั้นถ้าเริ่มจากด้านตะวันตกมักจะเริ่มจากเมืองคาดีซ ในสเปน และเดินทางต่อไปยัง คอร์โดบา วาเลนเซีย ออสเตรีย เจนีวา ปิซา เตหะราน ทะเลทราย ที่ราบสูงระหว่างเทือกเขาหิมาลัย และรัสเซีย จนกระทั่งผ่านกำแพงเมืองจีนเข้าไปในประเทศจีน ส่วนทางด้านตะวันออกจะเริ่มจากเมืองลั่วหยางหรือเมืองเซียงอัน (ซีอัน) ซึ่งผลัดกันเป็นเมืองหลวงของจีนในสมัยนั้น ผ่านโอเอซิส หลันโจว ไปยังโอเอซิสตูหวง ตามเส้นทางในประเทศจีนมีทหารรักษาการคุ้มกันตามกำแพงเมืองและป้อมต่างๆ ตามรายทาง ออกไปสู่เอเชียกลาง ตะวันตกหรือตะวันออกกลาง (ปัจจุบันเป็นประเทศเลบานอน) มีเส้นทางแยกลงใต้ไปอินเดีย แล้วเลยต่อไปลงทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ต่อเข้าไปในยุโรป (เพ็ชรี สุมิตร, 2545: 468)

นักการทูตจีนได้ล่องเรือผ่านมหาสมุทรอินเดียไปยังอินเดียตั้งแต่ศตวรรษที่ 2 ก่อนคริสต์ศักราช ในช่วงราชวงศ์ถังเป็นช่วงที่มีการเดินเรือทางทะเลที่แข็งแกร่งของจีน ในอ่าวเปอร์เซียและทะเลแดง ไปยังเปอร์เซีย เมโสโปเตเมีย แม่น้ำยูเฟรติส (อิรักในปัจจุบัน) อารเบีย อียิปต์อัครซิม (เอธิโอเปีย) และโซมาเลียในฮอว์นแห่งแอฟริกา การค้าภายในของจีนในยุคราชวงศ์ถังได้รับการอำนวยความสะดวกโดยระบบคลองขนส่งที่ดีของรัฐบาล นอกจากนี้ รัฐบาลยังจัดการเส้นทางบริการการขนส่งโดยม้าหรือเรือเป็นระยะทางประมาณ 32,100 กิโลเมตร ซึ่งช่วยลดต้นทุนในการขนส่งธัญพืชและสินค้าอื่น อีกด้วย

ราวศตวรรษที่ 7 500 ปีก่อนที่มาร์โคโพลเดินทางมาถึงจีน เส้นทางสายไหมก็ได้ลดลงเนื่องจากการเปิดเส้นทางการค้าทางทะเลระหว่างจีนและตะวันออกกลาง เครื่องขายการค้าที่กว้างขวางระหว่างจีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินเดีย และตะวันออกกลาง ถูกก่อตั้งโดยพ่อค้าชาวอาหรับ ทำให้เมืองชายฝั่งทะเลของจีนได้เติบโตขึ้น เช่นเมืองกว่างโจว ที่มีชาวต่างชาติกว่า 200,000 คนประกอบไปด้วยชาวอาหรับ เปอร์เซีย อินเดีย แอฟริกัน และเติร์ก (Hays, 2556)

ในปีค. ศ. 748 พระสงฆ์รูปหนึ่งที่ชื่อว่า เจียนเจิน ได้บรรยายกว่างโจวเอาไว้ว่าเป็นศูนย์กลางการค้าที่คึกคักมีเรือหลายลำมาจากเกาะบอร์เนียวเปอร์เซียมาพร้อมเครื่องเทศ ไข่มุก และหยกจำนวนมากมาค้าขาย (Factsanddetails, 2019)

3.3 การแพร่กระจายของวัฒนธรรมบนเส้นทางสายไหมสู่จีนในยุคราชวงศ์ถัง

การค้าที่เจริญรุ่งเรืองบนเส้นทางสายไหมในยุคราชวงศ์ถัง ได้ดึงดูดพ่อค้าจากทั่วทุกแห่ง ซึ่งมาพร้อมขบวนคาราวานจากเปอร์เซียและอาณาจักรเอเชียกลางผ่านเส้นทางสายไหม และเส้นทางทะเลที่มาจาก เกาหลี ญี่ปุ่น อินเดีย และอินโดนีเซีย มีการนำเข้ามาจาก Karashar และ Kucha เครื่องแก้วถูกนำเข้าจากจักรวรรดิไบแซนไทน์ หยกจากโคทาน, ยาจากแคชเมียร์ และอินเดีย, คริสตัลและโมราจากซามาร์คันด์ และฝ้ายจากตุรปาน ในการแลกเปลี่ยนที่นอกเหนือจาก สิ่งทอ ฟ้าไหม ชา กระดาษ เซรามิกส์ ยังเกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิดและเทคโนโลยีที่แพร่เข้าไปสู่ภูมิภาคเหล่านี้ และจากการติดต่อกับค้าขายบนเส้นทางสายไหมได้ทำให้ความหรูหราฟุ่มเฟือยและความน่าอัศจรรย์ ของสินค้าจากต่างประเทศได้แทรกซึมเข้าไปในทุกชนชั้นทางสังคมและทุกส่วนของชีวิตประจำวัน

รูปแบบและลวดลายการทอผ้าไหมของจีนได้รับอิทธิพลจาก ซอกเดียน (เอเชียกลาง) เปอร์เซีย และอินเดีย ยกตัวอย่างเช่น ช่างทอผ้าจีนได้ดัดแปลงต้นไม้แห่งชีวิตของแอสซีเรีย ลูกบิดแบบกลม และพลมามีแคราบนหลังของม้าที่มีปีกของชาวซาซาเนีย และเทคนิคการห่มด้วยด้ายทองคำ เปลือกหอย ดอกบัว และลวดลายม้วนวนแบบอินเดีย

เส้นทางสายไหมส่งอิทธิพลต่อศิลปะในราชวงศ์ถัง ม้าได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์สำคัญของความเจริญรุ่งเรืองและอำนาจ ทั้งยังเป็นเครื่องมือทางการทหารและการทูต ม้ายังเป็นที่เคารพนับถือที่เทียบเคียงได้กับมังกรอีกด้วย จากการค้าขายแลกเปลี่ยนบนเส้นทางสายไหม ทั้งทางบกและทางทะเล ทำให้จีนในยุคราชวงศ์ถังได้รับเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ รวมถึงเทคนิคทางการเกษตรกรรม สินค้าหรูหราที่หาได้ยากและสินค้าที่มีความทันสมัยในขณะนั้น จากตะวันออกกลาง อินเดีย เปอร์เซีย และ เอเชียกลางเข้ามา และจีนยังได้รับเอา แนวคิดเกี่ยวกับแฟชั่นการแต่งกาย รูปแบบการทำเครื่องเซรามิกแบบใหม่ และการประดิษฐ์เครื่องโลหะของจีนก็ยังคงมีความสวยงามมากขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้จีนยังได้รับเอาวัฒนธรรมการนั่งเก้าอี้เข้ามา จากเดิมที่ที่เคยนั่งบนพื้นเสื่อ

ดังที่เห็นได้จากภาพเขียนและรูปแกะสลัก ในหลุมฝังศพ การค้าขายกับต่างประเทศทำให้เกิดรสนิยมแฟชั่นที่น่าประทับใจของชนชั้นสูงในราชวงศ์ถัง เช่น การสวมหมวกที่ทำมาจากหนังเสือดาว และเสื้อสั้นรัดรูปเลียนแบบเสื้อผ้าของชาวเอเชียกลางและเปอร์เซียทางตะวันตก ซึ่งเป็นภาพที่ได้รับความนิยมในช่วงกลางศตวรรษที่ 18 ชายหญิงล้วนสวมใส่รองเท้าบูทสูงสำหรับการขี่ม้า นอกจากนี้ยังนิยม การแข่งขันโปโลและยิงธนู รวมถึงเครื่องดนตรีและรูปแบบดนตรี และการเต้นรำแบบชาวซอกเดียน ก็ถูกนำเข้ามาจากเอเชียกลาง

ดนตรี การเต้นรำรวมทั้งเครื่องดนตรีจากต่างประเทศเป็นที่นิยมอย่างมากในช่วงราชวงศ์ถัง เครื่องดนตรีเช่นโอโบ ฟลูต และกลองขนาดเล็กจาก Kucha ในลุ่มน้ำ Tarim และเครื่อง

ดนตรีประเภทตีจากอินเดียเช่นฉาบ ในพระราชวังยังมีการแสดงดนตรีที่ แสดงรูปแบบของดนตรีที่มาจากทั่วทั้งเอเชีย

ในศตวรรษที่ 8 ชนชั้นสูงในเมืองลั่วหยางและเมืองฉางอัน มีความชื่นชอบในการแต่งกายตามแบบแฟชั่นของชาวตุรกีและอิหร่านตะวันออก ชายหญิงส่วนมากนิยมสวมหมวกแบบอานารยชน เมื่อเดินทางไปต่างประเทศหรือเวลาขี่ม้า หญิงชนชั้นสูงจะแต่งกายแบบ Uighur chignons หรือแต่งตัวเหมือนผู้ชาย ส่วนผู้ชายจะสวมหมวกที่ทำมาจากหนังเสือดาว และเสื้อท่อนบนสไตล์อิหร่าน

การค้าขายอย่างกว้างขวางบนเส้นทางสายไหมในช่วงราชวงศ์ถังนั้นมิใช่สาเหตุเนื่องจาก การที่ราชวงศ์ถังมีความเข้มแข็ง มีการเปิดรับและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และมีการสร้างความสัมพันธ์กับต่างชาติ อีกทั้งจักรพรรดิยังให้ความสนใจเป็นพิเศษในการจัดการและการขยายตัวของดินแดนในภูมิภาคตะวันตกที่กว้างใหญ่ซึ่งรวมถึงจีนตะวันตกและบางส่วนของเอเชียกลาง รวมไปถึงรัฐที่เข้มแข็งทางตะวันตกของจักรวรรดิถังอย่างจักรวรรดิโรมันตะวันออก (จักรวรรดิไบแซนไทน์) เปอร์เซียอิหร่านและ อิรัก อาหารมุสลิม ที่เป็นรัฐที่มีความมั่นคง ได้เปิดให้มีการแลกเปลี่ยนกับชาวต่างชาติ และยังยินดีที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนอีกด้วย (Clydesdale, 2009)

3.4 การแต่งกายในช่วงยุคก่อนราชวงศ์ถัง

3.4.1 รูปแบบการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ใต้ราชวงศ์เหนือ (南北朝)

รูปแบบเครื่องแต่งกายของสตรีในช่วงยุคราชวงศ์ใต้ (386-589) การแต่งกายที่เป็นลักษณะแบบดั้งเดิมหลักๆแล้วเป็นการสวมเสื้อตัวนอกแบบสั้น แขนเสื้อมีลักษณะยาวและแคบประดับด้วยลวดลายสีทองสวมคู่กับกระโปรงและสวมใส่ผ้าพันคอสีขาวที่ตกแต่งด้วยริบบิ้นผ้าไหมสีน้ำเงิน นอกจากนี้ในยุคราชวงศ์ใต้ยังมีการสวมใส่เสื้อคลุมยาวและเสื้อแขนกุด และรวมถึงเสื้อคลุมขนสัตว์ โดยเฉพาะขนพิงพอนซึ่งเป็นของหายากในขณะนั้น การสวมใส่กางเกงนั้นถือว่าการแต่งกายที่ไม่สุภาพ ส่วนผู้หญิงที่เป็นนักเต้นรำจะสวมใส่เสื้อคลุมยาวและริบบิ้นที่มีขนาดยาวมาก โดยผู้ที่ชื่นชอบการใส่กางเกงขายาวนั้นจะเป็นกลุ่มเยาวชนมากกว่า ส่วนรูปแบบการแต่งกายของผู้หญิงทั่วไปในยุคราชวงศ์เหนือนิยมสวมเสื้อสั้นกับเสื้อคลุม โดยทั่วไปแล้วการแต่งกายในช่วงยุคราชวงศ์ใต้ราชวงศ์เหนือได้รับการสืบทอดรูปแบบมาจากการแต่งกายของราชวงศ์เว่ยและราชวงศ์จิน และเนื่องจากความวุ่นวายที่เกิดจากสงคราม การเปลี่ยนการปกครองของจักรพรรดิที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งทำให้รูปแบบการแต่งกายเปลี่ยนตามไปด้วย

การแต่งกายของผู้คนในทางตอนใต้ของแม่น้ำแยงซีเสื้อผ้ามีขนาดเล็กและสั้นกว่าทางตอนบนของแม่น้ำ นิยมรูปแบบการแต่งกายที่สวมใส่หมวกขนาดเล็กและเสื้อคลุมขนาดใหญ่ พรหมขนสัตว์ ผ้ากระสอบและเสื้อผ้าไหมเป็นที่นิยมอย่างมากในช่วงราชวงศ์เหนือ และได้ (ChinaCulture, 2019) (ภาพที่ 1และ2)

ภาพที่ 1 ประติมากรรมสตรีในยุคราชวงศ์ใต้-ราชวงศ์เหนือ (386-589). เข้าถึงเมื่อ 26 พฤศจิกายน.
เข้าถึงได้จาก http://en.chinaculture.org/library/2008-01/28/content_28369.htm

ภาพที่ 2 ภาพจิตรกรรมสตรีในยุคราชวงศ์ใต้-ราชวงศ์เหนือ. เข้าถึงเมื่อ 26 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก
http://en.chinaculture.org/library/2008-01/28/content_28369.htm

3.4.2 การแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถัง

ยุคราชวงศ์ถังเป็นช่วงเวลาที่มีความเป็นหนึ่งเดียวและมีความความรุ่งเรือง การเมืองและเศรษฐกิจได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก จากความอุดมสมบูรณ์ทางวัตถุและสภาพของสังคมที่ไม่มีความตึงเครียดทำให้จีนในยุคราชวงศ์ถังเกิดการพัฒนาทางวัฒนธรรมเช่น การพัฒนากวีนิพนธ์, จิตรกรรม รวมถึงดนตรีและการเต้นรำ นอกจากนี้แล้ว ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการปั่นและย้อมผ้าไหม ยังทำให้ในราชวงศ์ถังมีชนิด คุณภาพ และปริมาณของผ้าไหมที่หลากหลายอย่างไม่เคยมีมาก่อน

ในยุคราชวงศ์ถังมีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบรรณมาและการแต่งกายที่รวบรวมโดยเจ้าหน้าที่ในราชวงศ์ถัง ที่บรรยายเกี่ยวกับรูปแบบการแต่งกาย และเป็นพจนานุกรมที่บัญญัติศัพท์เกี่ยวกับการแต่งกายของราชวงศ์เอาไว้สองฉบับ ฉบับแรกคือ จิวถังชู 舊唐書 (ประวัติศาสตร์ราชวงศ์ถังที่เป็นทางการ) รวบรวมสำเร็จในปี 945 ภายใต้การนำของ หลิว ชวี 劉昫 (887-946) ต่อมา โอว หยางชิว (1007-1072) และ ช่ง ฉี (998-1061) ได้แก้ไขและเพิ่มเติมประวัติศาสตร์ราชวงศ์ภายใต้ชื่อ ซินถังชู 新唐書 (ประวัติศาสตร์ใหม่อย่างเป็นทางการของราชวงศ์ถัง)

ในเอกสารจิวถังชู หลิวชวี ได้เปิดเอกสารด้วยตำนานของจักรพรรดิเหลืองผู้คิดค้นรูปแบบเครื่องแต่งกายที่ถูกต้องและนำคำสั่งมาสู่อาณาจักร ด้วยการกล่าวอ้างถึงตำนานต้นกำเนิดของการแต่งกายที่เหมาะสม หลิว ชวี พยายามที่จะเน้นย้ำถึงความสำคัญทางศีลธรรมและการเมืองอันยาวนานของการแต่งกายและยานพาหนะ แต่ในส่วนของโอว หยางชิว และ ช่ง ฉี ไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องของจักรพรรดิเหลือง แต่ยังคงให้ความสำคัญกับเสื้อผ้าเป็นเครื่องมือในระบบการกำกับดูแลเอกสารเกี่ยวกับบรรณมาและเครื่องแต่งกายได้นำเสนออุดมคติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของรายการเครื่องแต่งกายต่างๆ และวิธีการแต่งกายที่เกี่ยวข้องกับจักรพรรดิ ที่ถูกบันทึกไว้ เนื่องจากความแตกต่างในการแต่งกายและบรรณมาถูกใช้เพื่อแสดงลำดับชั้นทางสังคมระเบียบทางการเมืองจึงขึ้นอยู่กับ การยึดมั่นอย่างเคร่งครัดกับรูปแบบของเสื้อผ้า ลำดับการเล่าเรื่องของเอกสารนั้นเป็นการตอกย้ำถึงวาทกรรมที่มีต่อลำดับชั้นทางสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกคือยานพาหนะ และส่วนที่สองคือการแต่งกาย เอกสารประกอบไปด้วยการจดบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลและบรรณมาที่สอดคล้องกับลำดับชั้นทางสังคม เริ่มต้นจากจักรพรรดิและสรุปด้วยเจ้าหน้าที่ในวังที่มียศต่ำที่สุด

การกำหนดเครื่องแต่งกายและยานพาหนะของจักรพรรดินี เจ้าหญิง สตรีในวังหลวงเกิดขึ้นต่อมาจากพิธีกรรม พิธีการ และบทความเกี่ยวกับบันทึกประจำวันของจักรพรรดิและขุนนาง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการออกกฎหมายและเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่บันทึกเกี่ยวกับการล่วงละเมิดของผู้หญิงและไพร่ก็รวมอยู่ในเอกสารชิ้นนี้ด้วย ผู้เรียบเรียงเอกสารให้คำอธิบายของเกี่ยวกับเครื่อง

แต่งกายที่ใช้ในพิธีกรรม และในชีวิตประจำวันของชายและหญิง และให้คำศัพท์พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการสร้างรูปแบบเครื่องแต่งกายแบบใหม่ในราชวงศ์ถัง (Chen, 2013: 83-85)

วัสดุที่ใช้ทำเสื้อผ้าในยุคราชวงศ์ถังส่วนใหญ่ล้วนมีความงดงาม ชุดของชนชั้นสูงส่วนใหญ่ทำมาจากผ้าไหมที่ขึ้นชื่อในเรื่องของความนุ่มและความเบา ส่วนประกอบมาจากธรรมชาติและมีการตกแต่งที่งดงามเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเสื้อผ้า ทรงผม พร้อมทั้งเครื่องประดับและการแต่งหน้าที่ประณีตของสตรี สตรีในยุคราชวงศ์ถังแต่งกายด้วยชุดเสื้อผ้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (ChinaCulture, 2562)

ประเภทการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถัง

แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. หรุฉวิน (襦裙)

รูปแบบการแต่งกายแบบเสื้อคลุมสั้นสองชั้น ซึ่งการแต่งกายแบบหรุฉวินเป็นรูปแบบที่เป็นแบบฉบับในภาคกลาง เครื่องแต่งกายในพิธีสำคัญมีความแตกต่างจากชุดประจำวันในการใช้ ผ้าสีและการตกแต่ง แต่ส่วนประกอบของชุดที่สำคัญยังคงเหมือนเดิม ส่วนสำคัญในการแต่งกายของผู้หญิงประกอบด้วย เสื้อคลุมสั้นๆ หรือเสื้อชั้นในแบบสั้น ซ่าน (衫) หรือเสื้อมอกแบบสั้น หู่ (襦) กระโปรง ฉวิน (裙) และผ้าคลุมไหล่ ผีปอ (披帛) ส่วนประกอบหลักเหล่านี้สามารถใช้ร่วมกับเสื้อโค้ท อ่าว (袄) เสื้อคลุม ผาว (袍) หรือเสื้อมอกแขนสั้นที่ถูกครอบตัด หรือที่เรียกอีกอย่างว่า ป่านปี้ (半臂) (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 ภาพสตรีที่สวมชุดกระโปรงผ้าคลุมไหล่ และประดับศีรษะด้วยดอกไม้. เข้าถึงเมื่อ 26 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก http://en.chinaculture.org/library/2008-01/28/content_28369.htm

2. หูฝู (胡服)

รูปแบบการแต่งกายที่มาจากการค้าบนเส้นทางสายไหม ในช่วงต้นของราชวงศ์ถัง อิทธิพลของเสื้อผ้าแบบหูฝูสามารถอธิบายได้ว่าเป็นการผสมผสานระหว่าง ตูร์กี อูยกูร์ ซอกเดียน และ ชุดของชาวแซสซานิดเปอร์เซีย รูปแบบเสื้อผ้าที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลานี้ยังรวมถึงแจ็กเก็ตเปิดด้านหน้าที่มีแขนแคบ, กางเกงขายาวเรียว, รองเท้าสาน, และ เว่ยเม่า (帷帽) หรือ หมวกปีกกว้างที่มีผ้าปกคลุม ในศตวรรษที่ 9 เสื้อคลุมขนาดใหญ่ที่มีแขนเสื้อที่แคบเรียว และมีปกเสื้อที่พับได้ถูกบันทึกไว้ว่าเป็นชุดแบบอูยกูร์ ที่ถูกจัดว่าเป็นเสื้อผ้าของชนชั้นสูง นอกจากนี้ หูฝูยังรวมถึงรูปแบบเสื้อผ้าที่เป็นการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าผู้ชายแบบเต็มชุดอีกด้วย

จากความหลงใหลในเสื้อผ้าจากต่างชาตินั้นเชื่อมโยงกับความนิยมของการขี่ม้าเที่ยว รวมถึง กีฬาดนตรี การเต้นรำและสิ่งของต่างจากต่างชาติ เป็นที่นิยมอย่างมากในหมู่ชนชั้นสูงของราชวงศ์ถัง จากความสนใจในความแปลกใหม่ของชาวต่างชาติทำให้ผู้หญิงได้หยิบยืมการแต่งกายแบบของผู้ชายมาใช้ โดยเริ่มมาจากนางสนมของจักรพรรดิ ที่ออกไปขี่ม้าเพื่อติดตามองค์จักรพรรดิ ที่นอกพระราชวัง ต่อมาผู้หญิงก็เริ่มแต่งกายแบบผู้ชายตอนออกไปขี่ม้า โดยเปิดเผยให้เห็นผมที่ถูกรัดไว้ของตัวเอง รวมไปถึงการสวมเสื้อคลุม เสื้อเชิ้ต และรองเท้าบูทแบบของผู้ชาย (Chen, 2013: 85-86) (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 ภาพสตรีสวมใส่ชุดแบบหูฝู. เข้าถึงเมื่อ 26 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก
http://en.chinaculture.org/library/2008-01/28/content_28369.htm

ภาพที่ 5 ภาพวาดสตรีที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบของผู้ชาย. เข้าถึงเมื่อ 26 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก
http://en.chinaculture.org/library/2008-01/28/content_28369.htm

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางสายไหม เส้นทางการค้า การแพร่กระจายของวัฒนธรรมบนเส้นทางสายไหมสู่จีนในยุคราชวงศ์ถัง และข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการแต่งกายของสตรีในช่วง ยุคก่อนราชวงศ์ถัง และรูปแบบการแต่งกายของสตรีในช่วงยุคราชวงศ์ถัง และภาพจิตรกรรมที่พบ มาทำการวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง “สตรีจีนในยุคราชวงศ์ถังที่ปรากฏในภาพจิตรกรรม” ดังนี้

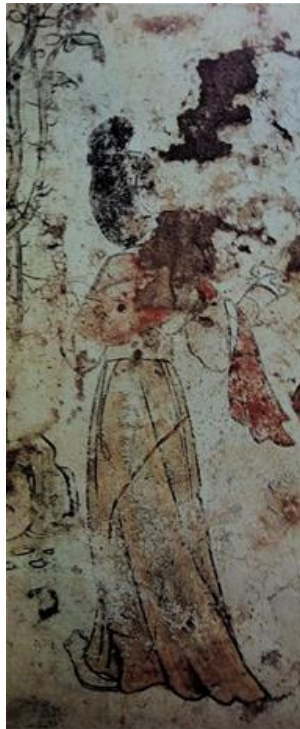
ภาพสตรีในงานจิตรกรรมที่พบส่วนใหญ่ของยุคราชวงศ์ถังเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังที่บรรยายถึง ขบวนเสด็จของจักรพรรดิ การประกอบพิธีการ และวิถีชีวิตของหญิงในวัง ซึ่งรูปภาพส่วนใหญ่ถูกพบในสุสานของชนชั้นสูงและเป็นผลงานที่มาจากกรวดเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับตกแต่งที่ได้รับความนิยม การดูแลส่วนต่างๆของร่างกายที่ถูกเปิดเผยเช่น ใบหน้า ลำคอ และแขนมีความแตกต่างจากการวาดภาพในส่วนของเครื่องแต่งกาย โดยจิตรกรจะเพิ่มเม็ดสีเล็กๆเพื่อสร้างริมฝีปากสีแดงและเพิ่มแก้มสีดอกกุหลาบเพื่อเลียนแบบกระบวนการการแต่งหน้า ดังที่เห็นได้จากภาพตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอ ดังนี้

ภาพกลุ่มสาวรับใช้ในพระราชวังถูกพบที่สุสานของชนชั้นสูงในสมัยของจักรพรรดิฉินจง (705-710) เป็นภาพกลุ่มสาวรับใช้ในวังที่ถูกวาดโดยใช้ลายเส้นที่เรียบง่าย และใช้สีที่อ่อน กลุ่มสาวรับใช้ในภาพแต่งกายด้วย เสื้อหลายชั้นซึ่งประกอบไปด้วย เสื้อแขนยาวตัวสั้นหรือที่เรียกว่า หูรู่ คู่กับกระโปรงยาวทรงปลอยที่เรียกว่า ป้านี้ และเพิ่มความโดดเด่นด้วยผ้าคลุมไหล่ผืนกว้างที่ด้านหนึ่งซ่อนอยู่ในเสื้อและอีกด้านคล้องแขนไว้อย่างหลวมๆ ลักษณะของเสื้อที่ด้านหน้าถูกปลอยออก สวมกระโปรงที่ทิ้งตัวลงมาจากช่วงอกที่หย่อนลงมาถึงเอวและสะโพก ใช้สีซีดในการระบายสีกระโปรงและเพิ่มลายเส้นสีอื่นเข้าไปเพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการแต่งกายของสตรีในวังที่นิยมสวมกระโปรงหลายชั้นหรือสวมซับในกระโปรง (ภาพที่ 6)

นอกจากนี้ยังพบภาพจิตรกรรมประดับฝาผนังในสุสานของเจ้าชายจางฮวยที่ปรากฏเป็นภาพผู้หญิงที่แต่งกายด้วยชุดกระโปรงที่ประกบด้วยผ้าสองชั้นที่ถูกเย็บต่อกันด้วยผ้าคาดเอวที่หนา แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับรูปแบบการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถัง (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 6 ภาพกลุ่มสาวรับใช้ในวังที่พบในสุสานของเจ้าหญิงหยงไถ (706)
ที่มา: BuYun Chen (2013)

ภาพที่ 7 ภาพหญิงรับใช้ในวังที่พบในสุสานของเจ้าชายจางฮวย (711)
ที่มา: BuYun Chen (2013)

ในช่วงก่อนศตวรรษที่ 8 ได้ค้นพบภาพหญิงที่มีหน้าที่ให้ความสำคัญและภาพหญิงรับใช้ ที่ใช้ประดับตกแต่งผนังสุสานของเจ้าชายหลี่เซียน(742) โดยมีการตกแต่งพื้นผิวเพื่อเน้นให้เห็นถึงมวลร่างกายและรูปทรงของเอวกระโปรงที่เปลี่ยนเป็นปล้อยหลวมๆและขยับเอวให้สูงขึ้น ชายกระโปรงที่ตัวลงคลุมเท้าในลักษณะที่แผ่บานออก ท่อนบนห่มผ้าผืนใหญ่เพื่อคลุมลำตัวแล้วนำมารวมกันไว้ที่แขน (ภาพที่ 8 และ 9)

ภาพที่ 8 รูปแบบการแต่งกายท่อนบนที่คลุมผ้าผืนใหญ่และรวบรวมกันไว้ที่แขน
ที่มา: BuYun Chen (2013)

ภาพที่ 9 ชุดกระโปรงที่ถูกขยับเอวให้สูงขึ้น
ที่มา: BuYun Chen (2013)

ต่อมาในช่วงกลางศตวรรษที่ 8 ได้มีการสร้างอุดมคติเกี่ยวกับความงามของผู้หญิงขึ้นมาใหม่ โดยแสดงผ่านภาพจิตรกรรมแบบม้วนที่พบในสุสาน บรรยายถึงผู้หญิงที่มีร่างกายอวบอ้วนที่ห่มร่างกายด้วยผ้าไหมทั้งตัวซึ่งเป็นภาพจิตรกรรมที่มีลักษณะคล้ายกับภาพที่พบในสุสานของอัสตานาที่ตั้งอยู่ในตุรกี เช่นภาพผู้หญิงกำลังชมการเล่นหมากรุก ในภาพแสดงให้เห็นถึงการแต่งกายของผู้หญิงที่สวมชุดผ้าไหมแบบที่เรียกว่าหูฝูหรือรูปแบบเสื้อผ้าที่มาจากต่างประเทศที่ตกแต่งด้วยลายดอกไม้ที่มีสีสันสดใส ชุดเสื้อผ้าที่ใช้สีแดงเป็นหลักยังทำให้คุณค่าของผ้าไหมเพิ่มขึ้นอีกด้วย ความนิยมในการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบหูฝูแสดงให้เห็นถึงค่านิยมความงามในอุดมคติของผู้หญิงที่เปลี่ยนไป ผู้หญิงนิยมเสื้อคลุมทรงกลมที่มีแขนเสื้อซ้อนกันหลายชั้นและสวมกางเกงขากว้างไว้ข้างในซึ่งขัดกับหลักการแต่งกายของเมื่อก่อนที่ไม่อนุญาตให้ผู้หญิงสวมกางเกง (ภาพที่ 10)

ภาพที่ 10 ผู้หญิงที่กำลังชมการเล่นหมากรุกที่พบในสุสานที่อัสตานา

ที่มา: BuYun Chen (2013)

และจากภาพผู้หญิงที่ประดับศีรษะด้วยดอกไม้ของ โจว ผาง ศิลปินที่มีชื่อเสียงในยุคราชวงศ์ถังก็เป็นอีกหนึ่งภาพที่แสดงให้เห็นถึงอุดมคติที่มีต่อผู้หญิงในยุคราชวงศ์ถังผ่านรูปแบบการแต่งกายของสตรีชนชั้นสูงในพระราชวัง ผู้หญิงในภาพมีลักษณะอวบอ้วน ร่างกายท่อนบนและท่อนล่างมีความสมดุลกันและแต่งกายอย่างประณีตด้วยเสื้อผ้าแบบหู้ฉวน ออค์ประกอบของชุดประกอบไปด้วยชุดกระโปรงเกาะอกที่สวมเสื้อคลุมและผ้าคลุมที่ทำจากผ้าโปร่ง เปิดให้เห็นบริเวณเนินอก พร้อมทั้งประดับศีรษะด้วยดอกไม้ และแต่งกายอย่างทันสมัยด้วยการสวมกระโปรงสองตัว โดยสังเกตได้จากขอบกระโปรงที่สวมใส่ (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 ผู้หญิงที่ประดับศีรษะด้วยดอกไม้
ที่มา: BuYun Chen (2013)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “สตรีจีนในยุคราชวงศ์ถังที่ปรากฏในภาพจิตรกรรม” เป็นการวิจัยที่มุ่งค้นหาความรู้ทางวิชาการเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเครื่องแต่งกายของสตรีในสมัยราชวงศ์ถัง โดยใช้ข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมจากการศึกษาเอกสารและการศึกษาโดยรับฟังความเห็นจากผู้คุณทรงวุฒิ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. รูปแบบการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถัง

รูปแบบการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถังถูกกำหนดโดยจักรพรรดิเพื่อใช้ในการแสดงลำดับชั้นทางสังคมโดยทุกคนในสังคมจะต้องแต่งกายให้เหมาะสมกับลำดับชั้นทางสังคมของตนเอง การแต่งกายของสตรีในพระราชวังส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้าที่ทำมาจากผ้าไหมและของหายาก เป็นสินค้าจากต่างประเทศที่เข้ามาสู่จีนผ่านการค้าบนเส้นทางสายไหม ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. การแต่งกายแบบหู่ฉิน ที่มีองค์ประกอบเป็นเสื้อผ้าหลายชิ้นได้แก่ เสื้อตัวในแบบสั้น เสื้อตัวนอกแบบสั้น ผ้าคลุมไหล่ และกระโปรง การแต่งกายแบบหู่ฉินจะมีองค์ประกอบหลักคือเสื้อตัวในและกระโปรง ซึ่งผู้สวมใส่สามารถปรับเปลี่ยนส่วนประกอบอื่นเช่นเสื้อคลุมและกระโปรงได้ตามความชอบของตนเอง

2. หูฝู เสื้อผ้าที่เป็นการผสมผสานระหว่างการแต่งกายแบบจีนและการแต่งกายแบบชาวตะวันออกกลาง ซึ่งการแต่งกายแบบหูฝูยังรวมไปถึงการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบของผู้ชายที่ประกอบไปด้วยกางเกงและรองเท้าบูท อีกด้วย การแต่งกายแบบหูฝูเกิดจากความหลงใหลในเสื้อผ้าจากต่างชาติและเชื่อมโยงไปถึงความนิยมในงานอดิเรกที่เหมือนกับชาวตะวันออกกลางของชนชั้นสูงในยุคราชวงศ์ถัง หูฝูเป็นรูปแบบเสื้อผ้าที่แสดงให้เห็นถึงอุดมคติที่มีต่อความงามของผู้หญิงที่เปลี่ยนไปในยุคราชวงศ์ถัง

การแต่งกายทั้งสองรูปแบบแสดงให้เห็นอุดมคติที่มีต่อความงามของผู้หญิงในยุคราชวงศ์ถังที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดยรูปแบบการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถังมีความแตกต่างกับยุคราชวงศ์ก่อนหน้าอย่าง ราชวงศ์ใต้-ราชวงศ์เหนือ เป็นอย่างมาก โดยการแต่งกายของสตรีในยุค

ราชวงศ์ถังอย่างหลุมวินนั้นจะเปิดเผยให้เห็นส่วนต่างๆของร่างกาย แตกต่างจากรูปแบบการแต่งกายแบบเดิมที่กำหนดให้ผู้หญิงต้องแต่งกายอย่างมิดชิด นอกจากนี้การสวมกางเกงแบบหูผู้ยังขัดต่อความเชื่อของลัทธิขงจื้อที่กำหนดว่าการสวมกางเกงเป็นการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมกับสตรีอีกด้วย

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเครื่องแต่งกายของสตรีในสมัยราชวงศ์ถัง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถังคือการติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะการติดต่อค้าขายกับประเทศในแถบตะวันออกกลาง ส่งผลให้เกิดการรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิม และเนื่องจากเสื้อผ้าเป็นเครื่องแสดงฐานะและลำดับทางสังคมที่สำคัญ จึงทำให้ชนชั้นสูงนิยมของหายากและมีราคาแพงจากต่างประเทศ ส่งผลให้รูปแบบการแต่งกายของสตรีในยุคราชวงศ์ถังแตกต่างกับยุคราชวงศ์อื่น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาในวงจำกัดเพียงรูปแบบการแต่งกายของสตรีที่พบในภาพจิตรกรรมยุคราชวงศ์ถัง ซึ่งเป็นการแต่งกายของสตรีในพระราชวังเพียงเท่านั้น จึงอาจทำให้รูปแบบการแต่งกายที่สามารถวิเคราะห์ได้ไม่หลากหลายมากนัก หากมีผู้สนใจจะทำการศึกษาต่อไป ควรขยายขอบเขตการวิจัยออกไปสู่ รูปแบบการแต่งกายของจักรพรรดิ ขุนนาง จนไปถึงสามัญชน รวมไปถึงการขยายขอบเขตการศึกษาไปสู่ผลงานประติมากรรม และบทกลอนที่พบในยุคราชวงศ์ถัง เพื่อให้สามารถแจกแจงรูปแบบการแต่งกายได้หลากหลายมากขึ้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กำจร สุนพงษ์ศรี. (2536). **สมัยราชวงศ์ถังในประวัติศาสตร์ศิลปะจีน**. หน้า 141-172.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2531). **หลักการออกแบบในมโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ**. หน้า
53-67. กรุงเทพฯ: หน่วยการศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู
- สมศรี สุกุมลนันทน์. (2521). **เส้นทางสายไหม**. หน้า 13-15. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์อักษรกราฟิก
- สุชาติ เถาทอง. (2536). **โครงสร้างทางทัศนศิลป์ในหลักการทางทัศนศิลป์**. หน้า 67-80.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรกราฟิก
- BuYun Chen. (2556). **Dressing for the Times: Fashion in Tang Dynasty China**
(618-907). Columbia University
- Yang Qi. **Yiben jiu tong zhong guo mei shu**. Page 145-151. Taipei:
Lianjingchubangongsi

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- เพ็ชรี สมมิตร. (2545). **เส้นทางสายไหม**. เข้าถึงเมื่อ 24 กุมภาพันธ์.
เข้าถึงได้จาก http://www.royin.go.th/wp-content/uploads/royin-ebook/94/FileUpload/94_1309.PDF
- China Culture. (2562). **Costume in the Northern and Southern Dynasties**.
เข้าถึงเมื่อ 26 พฤศจิกายน.เข้าถึงได้จาก <http://en.chinaculture.org/>
- China Online Museum. (2561). **Tang Dynasty (618 – 907)**. เข้าถึงเมื่อ 26
พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.comuseum.com/>
- Elr. (2549). **CHINESE-IRANIAN RELATIONS: In Pre-Islamic Times**.
เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.iranicaonline.org/>
- Khan Academy. (2561). **Zhou Fang, Ladies Wearing Flowers in Their Hair**.
เข้าถึงเมื่อ 26 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.khanacademy.org>
- Ulrich Theobald. (2554). **Tang Dynasty**. เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก
<http://www.chinaknowledge.de/History/Tang/tang.html>

Ulrich Theobald. (2554). **Dashi, Persians and Arabs**. เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน.
เข้าถึงได้จาก <http://www.chinaknowledge.de/History/Altera/dashi.html>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวแพรวไพลิน บุรณะศิริ
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 4 หมู่ 4 ตำบลสุขไพบูรณ์ อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา 30330
หมายเลขโทรศัพท์	0995343449
ประวัติการศึกษา	2555 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจาก โรงเรียนสุนารีวิทยา 2558 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจาก โรงเรียนสุนารีวิทยา 2562 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบโอนลิขสิทธิ์สารนิพนธ์

สาขาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้าพเจ้า	นางสาวแพรวไพลิน บุรณะศิริ
นักศึกษาชั้นปีที่ 4	วิชาเอกเอเชียศึกษา ภาษาจีน
ชื่อสารนิพนธ์	สตรีจีนในยุคราชวงศ์ถังที่ปรากฏบนภาพจิตรกรรม
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์สุพิชฌาย์ แสงสุขเอี่ยม
ที่อยู่ติดต่อได้ภายหลังสำเร็จการศึกษา	บ้านเลขที่ 4 หมู่ 4 ตำบลสุขไพบูลย์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา 30330
หมายเลขโทรศัพท์	0995343449

ลิขสิทธิ์ของบทความวิจัยอันนี้เป็นผลมาจากการศึกษาเล่าเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต ข้าพเจ้ายินดีโอนลิขสิทธิ์ตามมาตรา 17 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีกำหนดตลอดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์

ลงนามผู้โอน.....

(นางสาวแพรวไพลิน บุรณะศิริ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงนามผู้รับโอน.....

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....